

НОВ И СОЦИЈАЛИСТИЧКАТА РЕВОЛУЦИЈА ВО ДЕЛАТА НА ЈУГОСЛОВЕНСКИТЕ ЛИКОВНИ УМЕТНИЦИ

МУЗЕЈ НА СОВРЕМЕНАТА УМЕТНОСТ „СКОПЈЕ“

28. IV — 28. V 1981 г.

ИЗЛОЖБАТА Е ОРГАНИЗИРАНА ПО ПОВОД 40 ГОДИШНИНАТА ОД
НОВ И СОЦИЈАЛИСТИЧНАТА РЕВОЛУЦИЈА И ГОДИШНИНАТА ОД
СМРТТА НА ПРЕДСЕДАТЕЛОТ ТИТО

НАСЛОВНА СТРАНА:

АНТУН АУГУСТИНЧИК, ТИТО, 1962

Револуцијата со својот широк хуманизам влијае и на творечниот дух на ликовните уметници во создавањето на значајни уметнички дела. Посебно место во тешните мигови на нашата Револуција заземаат уметниците борци кои со молив, туш и четка во рана ја следат и ликовно ја изразуваат тешката и величествена драма на НОВ, и на одреден начин го подигнуваат борбениот морал на нашите борци.

Бројните цртежи, графики, интимни скици создадени во вителот на самата борба во себе ја носат максималната ангажираност и истовремено претставуваат најискрени и најавтентични ликовни документи и сведоштва на Револуцијата.

Дел од делата кои ги презентираме на оваа изложба се често излагани на бројни тематски изложби на македонската уметност организирани во нашиот град и истите не нудат ништо ново на ликовно естетски план. Но, сепак тоа што на оваа изложба ѝ дава и општо-југословенски карактер е присуството на дела од другите наши републики кои се сопственост главно на Музејот на современата уметност и Историскиот музеј на СРМ.

Најискрено, најспонтано, највпечатливо регистрирање на тешните херојски моменти на нашата Револуција се гледа во цртежите создадени во вителот на самата борба. Тој револуционерно обоен цртеж се карактеризира со реалистична постапка при обработката на мотивот, со елементи на дескрипција и нагласена експресионистичка нота.

Еден од ретните ликовни уметници кој создава бројни цртежи во текот на НОВ е Тоде Ивановски чиј реалистички цртеж е сигурен и со нагласено динамично движење. Драматичните настани од нашата Револуција Радмило Поповски ги предава со експресионистички и сигурен цртеж.

Експресивноста што е карактеристична за сликарскиот опус на Никола Мартиновски е изразена и во неговиот извонредно сигурен цртеж во претставувањето на сцени од животот на партизаните. Цртежите на Борко Лазески создадени во неповолните воени услови се карактеризираат со едноставна линија и енергичен потег. И Димитар Пандилов со слободно третиран и сигурен цртеж ни дава неколку интимни забелешки од овој период на нашата историја. Кога зборуваме за Петар Лубарда и за неговиот цртеж треба да се потсетиме на неговиот револуционерен пат, поточно на годините кои ги поминува во концентрационен логор во Германија. Тие години оставаат трага во неговата личност, што има свој одраз и во цртежите настанати во тој период, кои претставуваат психолошки фиксаци на логорскиот живот.

Освен цртежот, и графината, како едноставно ликовно изразно средство, е присутна во текот на Револуцијата, а и по неа. Со својата импресивна снага Револуцијата длабоко навлегува во личноста на Божин Барутовски чие творештво е целосно насочено кон неа. Во неговите дрворези и линорези тешните моменти од нашата историја се предадени преку нагласено стилизирана композиција.

Бранко Шотра е уметник кој во текот на НОВ зел активно учество во борбата. Создаде бројни скици, врз основа на кои ќе бидат изведени неговите графики по ослободувањето, а во кои се следи еден критички реализам.

Револуцијата како тема е содржана и во графичниот опус на Петар Хаџи Бошнов, во неговите монолитографии, во кои конкретните настани ги предава преку апстрактно-асоцијативен израз.

НОВ како непресушен извор на творечката инспирација свое место наоѓа и во сликарските дела создадени во повоениот период. Во

сликарството се соочуваме со широка скала на стилски настојувања. Освен доминантната реалистична интерпретација на мотивот, предметот, фигурата што ја следиме кај Томо Владимирски, Лазар Личеноски, Љубодрог Маринковиќ-Пеннин, Димитар Кондовски, Исмет Муџезиновиќ, Моша Пијаде, значајно е присуството на дела работени во други стилски насоки (кубизам: Ристо Лозаноски, надреализам: Спасе Куновски, Томо Шијан, Славко Мариќ, Кирил Ефремов, Оља Ивањицки, апстрактно и фигуративен експресионизам: Глигор Чемерски, Мариј Прегел, Петар Мазев, енформел со елементи на симболика: Александар Ристевски, експресионизам со елементи на кубизам: Борко Лазески, поетски реализам: Гоко Матевски, нова фигурација: Родољуб Анастасов, Ристо Мијаќоски).

По ослободувањето создадени се бројни скулпторски дела инспирирани од херојските револуционерни денови. Во скулптурата на Димо Тодоровски социјалистичката револуција наоѓа тема има континуиран процес кој трае сè до денешни дни. Тоа се гледа од делото „На жица“ создадено 1979 г. а кое стилски е блиско до социјалистичкиот реализам.

Во доменот на портретната скулптура посебно место зазема Антун Аугустинчиќ со својата извонредна експресивно психолошка продлабоченост на ликот на другарот Тито. Познатиот хрватски скулптор Вања Радуаш во своето дело „Иван Козарац“ постигнува единство на вознемирената форма при реализацијата на скулптурата со драматичната содржина. Освен реалистичен пристап при обработувањето на мотивот и во скулптурата се чувствува еволуција кон послободна ликовна интерпретација на темите од Револуцијата. Тоа особено е карактеристично за скулптурата на Васко Василев и Насо Беќароски чиј скулпторски јазик припаѓа на својствена апстрактно-асоцијативна пластина со симболични елементи и на Боро Митриќески и Борис Николовски кои применуваат стилизација на ликовните елементи.

Секано дека НОВ и Социјалистичката револуција и понатаму во одредени периоди ќе ги инспирираат уметниците, кои во зависност од стилската ориентација, ќе внесуваат нови бои и нова светлина во нивното ликовно иснажување.

Захаринка Алексоска Бачева

55

КАТАЛОГ

Слики

Родољуб АНАСТАСОВ

1. Колона, 1971
масло на платно, 128 x 160
(Историски музеј на СРМ, Скопје)
2. Мартовски демонстрации II, 1976
масло на платно, 80 x 120
(сопственост на авторот)

Томо ВЛАДИМИРСКИ

3. Февруарски поход I, 1957
масло на платно, 70 x 47
(Историски музеј на СРМ, Скопје)
4. Февруарски поход II
масло на платно, 78,3 x 98
(Историски музеј на СРМ, Скопје)

Предраг ГОЛ

5. Војна, 1960
масло на платно, 35 x 50
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Кирил ЕФРЕМОВ

6. Жртви на геноцидот, 1971
масло на платно, 147 x 127
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Ангеле ИВАНОВСКИ

7. Затворот во Прилеп, 1950
масло на картон, 80 x 100
(сопственост на авторот)

Оља ИВАЊИЦНИ

8. 9-ти мај — денот на победата, 1965
масло на платно, 243 x 137
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Димитар КОНДОВСКИ

9. Портрет на Тито, 1979
масло на платно, 100 x 79,5
(РО „Македонија-табан“, Скопје)

Спасе КУНОВСКИ

10. Портрет на окупаторот, 1969
масло на платно, 101 x 74
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Борко ЛАЗЕСКИ

11. Ранети, 1954
масло на платно, 160 x 160
(сопственост на авторот)

Иван ЛАЦКОВИЌ

12. Војна, 1962
масло на стакло, 40 x 33,5
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Лазар ЛИЧЕНОСКИ

13. 6 Април 1941
масло на панел, 61,5 x 92,5
(Историски музеј на СРМ, Скопје)

Ристо ЛОЗАНСКИ

14. Партизанка, 1959
масло на платно, 73 x 54,5
(Историски музеј на СРМ, Скопје)

Петар ЛУБАРДА

15. Студија од логорот, 1942
акварел на хартија, 34 x 25
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
16. Студија, 1948
масло на картон, 25 x 23
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Петар МАЗЕВ

17. Окупаторот помина, 1968
масло на платно, 132 x 166
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
18. Револт, 1971
масло на платно, 133 x 218
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Љубодраг МАРИНКОВИЌ — ПЕНКИН

19. Борба за ослободување на Скопје, 1956
масло на платно, 91 x 63,5
(Историски музеј на СРМ, Скопје)

Славко МАРИЌ

20. Нојен одмор на партизани, 1961/62
масло на платно, 44,5 x 86
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Никола МАРТИНОВСКИ

21. Пренос на ранети, 1949
темпера на картон, 38 x 47
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Исмет МУЈЕЗИНОВИЌ

22. Партизански борец, 1948
масло на картон, 89 x 63,5
(Историски музеј на СРМ, Скопје)

Гоно МАТЕВСКИ

23. Стари и нови жртви, 1971
масло на платно, 147 x 158
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Моша ПИЈАДЕ

24. Димче Еребица,
масло на картон, 25 x 21,5
(Историски музеј на СРМ, Скопје)

Мариј ПРЕГЕЉ

25. Барани, 1965
мешана техника, 162 x 130
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Александар РИСТЕСКИ

26. Македонска земја измачена, 1971
масло на платно, 200 x 200, 200 x 400, 200 x 200
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Глигор ЧЕМЕРСКИ

27. Апологија на војничката љубов, 1970
акрилин на платно, 180 x 700
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Горѓе ШИЈАНОВИЌ

28. Борци, 1974
масло на дрво, 48 x 60
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Гомо ШИЈАН

29. Човекот некогаш бр. 27, 1965
комбинирана техника на даска, 53 x 49
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

30. Човекот некогаш бр. 157, 1965
масло на даска, 160 x 100 x 2
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Цртежи

Тоде ИВАНОВСКИ

31. Мојот другар Стојан, 1944
туш на хартија, 17 x 12,5
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
32. На Пајак планина, 1944
туш на хартија, 19 x 13,5
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
33. Нурирот Бино, 1944
туш на хартија, 19,5 x 13,5
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
34. Другарката Лена, 1944
туш на хартија, 18,5 x 12,5
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
35. Од заседа, 1944
туш на хартија, 19 x 13,5
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
36. Другарот Пурин, 1944
туш на хартија, 18,5 x 12,5
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Борно ЛАЗЕСКИ

37. Сон (од цикл. Митрашинци 44), 1944
туш на хартија, 20 x 13,5
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
38. Чистењџ вошки III (од цикл. Митрашинци 44), 1944
туш на хартија, 18 x 13,5
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Петар ЛУБАРДА

39. Од логорот, 1943
молив на хартија, 21 x 34,5
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
40. Ранет партизан, 1945
креон на хартија, 82 x 43
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Никола МАТИНОВСКИ

41. **Одмор, 1944**
молив на хартија, 45 x 31
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
42. **Партизани, 1944**
молив на хартија, 47 x 23
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Димитар ПАНДИЛОВ

43. **Партизанска колона, 1945/50**
туш на хартија, 35,5 x 16,3
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
44. **Партизани на одмор, 1945/50**
молив на хартија, 20 x 16
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
45. **Сница — колона, 1945/50**
молив на хартија, 25 x 20,3
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
46. **Студии од НОВ — партизани, 1945/50**
молив на хартија, 35 x 25
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Радмило ПОПОВСКИ

47. **Партизански јуриш, 1960**
молив на хартија, 69 x 98,5
(Историски музеј на СРМ, Скопје)

Графики

Божин БАРУТОВСКИ

48. **Јама 1943, 1963**
линорез во боја 5/5, 67 x 47,5
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
49. **Визија, 1966**
линорез 2/5, 64 x 48 (80 x 60,7)
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
50. **Пред победата, 1967**
линорез 1/5, 53 x 46 (80 x 60)
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Љубодраг-Пеннин МАРИНКОВИЌ

51. **Освета, 1958**
дрворез, 39,2 x 35 (50 x 35)
(Историски музеј на СРМ, Скопје)

Петар ХАЌИ БОШКОВ

52. **Од циклусот „Бесилки“, 1969**
монолитографија О. А., 60 x 50
(сопственост на авторот)
53. **Од циклусот „Бесилки“, 1969**
монолитографија О. А., 60 x 50
(сопственост на авторот)

Бранко ШОТРА

54. **Пренос на ранети, 1957**
дрворез 2/5, 50 x 39 (58 x 46)
(Историски музеј на СРМ, Скопје)
55. **Колона,**
дрворез 6/10, 34 x 25 (38 x 31)
(Историски музеј на СРМ, Скопје)

Скулптури

Антун АУГУСТИНЧИЌ

56. **Тито, 1962**
сребро, 38 x 30 x 22
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Насо БЕЌАРОВСКИ

57. **Крила на слободата, 1974**
метал, 88 x 62 x 35
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
58. **Победник, 1974**
метал, 145 x 79 x 55
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Васил ВАСИЛЕВ

59. **Повик, 1970**
дрво, 120 x 80
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
60. **Обвинение II, 1971**
дрво, 198 x 49, 5 x 36
(Историски музеј на СРМ, Скопје)

Боро КРСТЕВСКИ

61. **Логорашна, 1978**
дрво, 90 x 40 x 25
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)
62. **Тито, 1980**
патиниран гипс, 66 x 22 x 23
(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Иван КУЗМИАН

63. Страдалници, 1963

дрво, 76 x 28 x 22

(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Боро МИТРИЌЕСКИ

63. Логораш, 1965

дрво, 128 x 19 x 14

(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Борис НИКОЛОСКИ

65. Христијан Тодоровски Карлуш, 1975

дрво, 80 x 32 x 32

(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Иван ПАЛЕКА

66. Востание, 1962

бронза-релјеф, 55 x 44

(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Вања РАДАУШ

67. Иван Козарац (од цикл. Паноптиум), 1960

гипс, 55 x 64 x 20

(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Димо ТОДОРОВСКИ

68. На жица, 1979

патиниран гипс, 79 x 25 x 48

(Музеј на современата уметност „Скопје“, Скопје)

Ристо МИЈАКОСКИ

69. Формула-проект 26, 1974

масло на платно, 130 x 100

(сопственост на авторот)

70. Логораш 3956, 1970

масло на платно, 100 x 140

(сопственост на авторот)

Им изразуваме благодарност на Историскиот музеј на СРМ, РО „Манедонија-табан“ како и на авторите: Родољуб Анастасов, Петар Хаџи Бошков, Ангеле Ивановски, Борко Лазески и Ристо Мијаноски за отстапените дела со чија помош е дополнета и реализирана изложбата.

Издавач: Музеј на современата уметност „Скопје“ — Скопје

Одговорен уредник: Соња Абаџиева Димитрова

Концепција на изложбата: Љубица Дамјановска и Захаринка Алениоска — Бачева

Организација на изложбата, каталог и предговор: Захаринка Алениоска — Бачева

Обликување на каталогот: Димитар Малиданов

Фотографии: Блаже Мицевски

Печат: Графични завод „Гоце Делчев“ — Скопје

Тираж: 200

